

Sağ ve sol muhalefet niye bitiyor?

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Sivil toplumun eksikliğinin yarattığı toplumsal muhalefet boşluğunu doldurabilecek tek olanak elbette siyasal muhalefettir. Fakat son günlerde sağ ve sol kanatlardaki gelişmeler bu olanağın da ortadan kalkmakta olduğunu gösteriyor.

Bugün koalisyon, içinde radikal unsurlar barındırırsa da merkezi temsil eden, 'ilkesel' siyasetten ayrılmayı düşünmek bir yana onu büsbütün yerleştirmeyi öngören bir siyasettir. Bu durumda farklı bir siyaset almaşığı sunabilecek iki kanat kalıyor: İslamcı kesim ve sol!

İslamcı kesim, daha aylar önce bu köşede çıkan ve sağ basın tarafından (âdetleri olduğu üzere bir kez haber verilmeksizin) defalarca iktibas edilen yazılarda söylendiği gibi 28 Şubat ve AB sürecinin getirdiği zorlamalarla kendi içinde çatlamıştır. Ortaya çıkan yeni eğilim doğrudur yanlıştır ayrı mesele fakat göze çarpan husus bu yaklaşımın o kesimdeki radikalizm eğilimini düşürdüğü ve onu da büsbütün yerleşik siyaset zemininde eritmeyi öngördüğüdür. Bu oluşumun nasıl sonuçlanacağı bilinmese de bundan sonra bir yandan anayasal baskılar yaşayan bir

yandan kendi içinde bölünme tehditleri alan bir partinin güçlü bir toplumsal muhalefet geliştirmesi olanaksızdır. Oysa bu hareket, ideolojik yaklaşımının sekter yanları bir tarafa, 1990'larda demokratik bilincin gelişmesine büyük katkıda bulunmuştur.

Benzeri bir toplumsal muhalefet olanağı sol kesimden gelebilirdi. Fakat oradaki durum daha da vahim görünüyor.

Parlamento dışındaki, görece daha radikal sol, kendi adıyla ÖDP neredeyse siyasal ve toplumsal zeminden bütünüyle silinmiş durumda. Bugün koalisyon ortağı olan, sosyal demokrat olmayı bile reddeden DSP'nin almaşığı sayılabilecek CHP ise beklenenden (acaba gerçekten bir şey bekleniyor mu?) farklı bir yönseme içinde. CHP, yönetimde bulunan kadrolarının oportünist eğilimleri sonucunda yeni bir taktik geliştirmekte ve toplumsal muhalefet potansiyelini kendi eliyle ortadan kaldırmaktadır. CHP, içinde bulunulan konjonktürün milliyetçi, popülist bir dönem olduğunu, bütün taraftarlıklara rağmen AB sürecinin halkta belli bir yadırgama ve yalnızlaşma duygusu uyardığını gözlemliyor. Buradan hareket ederek, 'Anadolu solu' gibi 'yerlici' (rejyonalist), milliyetçi bir kavramı yükseltiyor. Ayrıca, bununla yeni bir şey de yapmıyor. Çünkü, aynı yöntemi başından beri Bülent Ecevit izliyordu. Şimdi,

CHP o partinin tabanına saldırmaya hazırlanırken, gene o partinin siyasetini de benimsemiş görünüyor. Nitekim aynı anda Ecevit de Kemal Tahir'ci bir Osmanlılığı tekrar gündeme getiriyor. O arada CHP sınıf kavramını, emek kavramını ikincilleştirerek kendisinin bütünüyle milliyetçiistik-rarcımerkezci siyasetin bir parçası olduğunu vurguluyor.

Bütünüyle bakılınca bu sürecin biri makro öteki mikro iki dayanağı var: Makro boyutu 1980 sonrasının hazırladığı toplumsalsiyasal çerçeve oluşturuyor. O dönemin yaklaşımları zaman içinde yeniden ayarlanmış ve şimdi mikro ölçeği oluşturan 28 Şubat'la güçlendirilmiştir. Böylece siyasetten toplumsala her alanda muhalefet olanağı ortadan kaldırılmıştır.

Böyle bir görüntünün ardından hâlâ bir muhalefet olanağının bulunduğundan söz edilebilir mi? Eğer sivil toplum bilinci yükseltir ve sivil toplum denilen şey 'sivil yurttaşlık' bağlamında öncelikle toplumsal zihniyet eleştirisini esas alan, her türlü cemaatçi yaklaşımı yadsıyan bir eleştirel süreci başlatabilirse yeni bir muhalefetin tohumları atılabilir. Böyle bir hareket çoğularının sandığının tersine gene aydınlar katında ve ancak onlar eliyle başlatılacaktır. Öyle bir eylem sivil topluma ait sayılabilir mi, aydınlar sivil toplumun bir parçası mıdır dersiniz o başka bir tartışmanın konusu.